

Oslo 8. mai 2015

Høringssvar til kunstnerøkonomiutredningen "Kunstens autonomi og kunstens økonomi".

Vi viser til departementets høringsbrev vedrørende ovennevnte. Som landets største interesseorganisasjon for musikkartister, ønsker GramArt å komme med høringsuttalelse.

GramArt representerer ca 3 000 norske musikkartister innen alle populærmusikalske sjangere fra hele landet. Medlemsmassen er i stor grad selvstendig næringsdrivende.

Først og fremst vil vi takke for en grundig og omfattende utredning. Vi setter pris på at utredningen så tydelig fremhever viktigheten av kunstens autonomi, i tillegg til næringsaspektet. Vi støtter den helhetlige tenkningen som preger utredningen til Vigdis Moe Skarstein. GramArt mener at det er viktig og nødvendig med kulturpolitisk satsning for å legge til rette for mangfold, kvalitet og bredde, samtidig som det satses på næringsutvikling for å styrke vekstpotensial og konkurransevne i kulturnæringen.

GramArt stiller seg bak høringssvaret til Musikkindustriens Næringsråd når det gjelder støtte til næringspolitiske tiltak. Når det gjelder rapportens kulturpolitiske konklusjoner og tiltak ønsker vi her å kommentere det som angår populærartistene særskilt.

Særskilt for artister innen populærmusikken

Uten de som skaper musikk og de som framfører musikk, ville det ikke vært noe produkt å omsette i musikkbransjen. Artistene er selve kjernen i industrien, og det er derfor viktig med fortsatt fokus på rekruttering, tilrettelegging, og satsning på talenter.

Skarsteinrapporten viser at musikere og sangere innen populærmusikken i 2013 hadde en kunstnerisk inntekt på bare 131 000 kr. Dette er vesentlig lavere enn komponister og utøvere for øvrig, og stemmer godt overens med det økonomiske bildet GramArt har av våre medlemmer. Det finnes ikke sammenlignbare tall for 2006 for denne gruppen, men det er all grunn til å anta at den kunstneriske inntekten har hatt et betydelig fall i perioden.

Den digitale utviklingen har endret hvordan vi kjøper og hører på musikk. Dette har også radikalt endret forholdet mellom artisten og dens publikum, og hele musikkøkonomien som oppstår som følge av dette forholdet. Det er viktig å sikre artistene en rettferdig andel av fortjenesten musikken genererer – også fra digital utnyttelse.

Musikere innen populærsjangerne er i liten grad fast ansatt, og har dessuten liten grad tilgang til stipender.

Støtteordninger og stipend som gir langsiktighet og forutsigbarhet, også for utøverne

Skarsteinrapporten anbefaler at norsk musikk stimuleres gjennom tilskuddsordninger rettet mot komponister og skapende musikere for å sikre at det skapes kvalitativt god musikk som lyttes til både i Norge og internasjonalt. GramArt støtter dette. Vi mener at det er særlig behov for støtteordninger og stipend som gir langsiktighet og forutsigbarhet for skapende musikere innen populærmusikken.

Rapporten mangler dog etter vår mening et fokus på de utøvende artistene. For denne gruppen følger det en del særskilte utfordringer knyttet til den digitale utviklingen og overgangen til strømmemarkedet; Artistene sitter ikke ved forhandlingsbordet når avtalene med leverandørene inngås, og mange oppfatter dagens fordelingsmodell som urettferdig.

Mens komponistene har sikret seg faste vederlag direkte fra strømmetjenestene fra første avspilling, er de utøvende artistene prisgitt royalty-avtaler med plateselskapene. Disse avtalene baserer seg ofte på lite transparente pengestrømmer og i mange tilfeller gamle avtaler som ikke er tilpasset den nye virkeligheten. Artistene må i de fleste tilfellene være med og dekke kostnader til innspilling og markedsføring før royalty-andelene slår inn.

Det er derfor viktig med fokus på støtteordninger og stipend som gir langsiktighet og forutsigbarhet, også for de utøvende musikere innen populærmusikken. Denne gruppen er i dag i svært liten grad stipendfinansiert.

Økt vekst fordrer fornyet fokus på markedsføring og eksport

For å skape økt vekst i bransjen og økte inntekter for norske musikere er det en forutsetning at vi lykkes med å øke norskandelene for omsatt musikk, samt øke den norske musikkeksporten.

Som Moe Skarstein påpeker må artistene ut til et stort antall lyttere. Det er hard kamp om oppmerksomheten, og tøft å synes som liten norsk artist. I tillegg er det en utfordring for norske artister at det norske markedet er så lite som det er.

Dagens stimuleringsordninger basert på produksjon og lansering av CD-plater må tilpasses den nye digitale virkeligheten. Det bør vurderes hvordan tilskudds- og stipendordninger rettet mot innspilling kan justeres etter dagens markedsvirkelighet, og med tydeligere skille mellom profesjonelle satsinger og amatørvirksomhet.

Økt globalisering og lav norskandel på innspilt musikk i Norge i den nye digitale hverdagen gjør også at det er et økt behov for kunnskap om, og støtte til, markedsføring og lansering av norsk musikk.

Videre er det viktig at ordninger som støtter prosjekter med potensial for å lykkes både kunstnerisk og økonomisk i internasjonale markeder må styrkes. Spesifikt gjelder dette Utenriksdepartementets midler for kulturprosjekter og reisestøtte.

Krav til norskandeler på radio, også for DAB

GramArt ser også med bekymring på overgangen til DAB-radio, hvor det er varslet at det ikke vil bli stilt krav til norskandeler i konsesjonene. Media har, som Moe Skarstein påpeker, stor innflytelse på hvilken musikk som blir populær hos lytterne. Vederlag for radiospilling er også en viktig inntektskilde for norske musikere og komponister.

Det må bli stilt krav til spilling av nasjonalt repertoar, også på DAB. En høy norsk-andel vil gi store ringvirkninger inn i norsk musikkøkonomi, mens norsk musikk vil tape ytterligere terreng uten slike krav. De fleste europeiske land har et definert krav til nasjonal andel av musikk spilt på radio. Dersom dette kravet i Norge bortfaller i overgang til DAB, vil norske komponister, tekstforfattere, musikere og artister få et betydelig konkurransehandicap.

Viktig med gode øvings- og framføringsmuligheter

Over 50 % av artistenes inntekter kommer i dag fra live-markedet. Det er viktig å sørge for gode øvingsforhold og framføringsmuligheter for å opprettholde et levende konserttilbud for

befolkningen, og et godt levegrunnlag for artistene. Vi vil derfor understreke viktigheten av en kulturpolitikk som sørger for gode øvingsforhold og et levedyktig og mangfoldig arrangørmiljø, bestående av både festivaler og helårsarrangører.

Viktig med relevant og praktiserbart lovverk

Rapporten peker på viktigheten av at Åndsverkloven tilpasses den digitale utviklingen. GramArt stiller seg bak samtlige av utredningens anbefalinger for revisjon av åndsverksloven beskrevet i kapittel 6.3 – 6.5. 5.

Rettighetshavernes enerett til å råde over sine verk, prestasjoner og produksjoner er grunnleggende i åndsverkloven. På opphavsrettens område har det derimot de siste årene skjedd en forskyvning av maktbalansen i rettighetshavernes disfavør. Vi opplever at våre medlemmers rettigheter er utsatt for økende press om frikjøp, uten at dette nødvendigvis fører til høyere vederlag.

Behovet for å sikre rettighetshavernes rettferdige vederlag samtidig som det tilrettelegges for ny teknologi og nye brukermønstre er større enn noen gang før. En ufravikelig rett til rimelig vederlag må innføres, urimelige avtaler må kunne sensureres og vederlagsretten for videresending og tredjepartsutnyttelse må vernes.

Det er godt dokumentert at høy verdiskapning i kreativ sektor har direkte sammenheng med et sterkt opphavsrettslig vern. GramArt anmoder departementet om å følge utredningens anbefalinger.

Oppsummert

«Musikk i tall 2013» viser at musikkbransjen bidrar med vekst i Norge. En aktiv og tilretteleggende politikk for kreative næringer og styrking av kunstfeltet er viktig for å videre utnytte vekstpotensialet. Kunstnernes evne til å leve av kunsten vil styrkes ved insentiver som skaper ytterligere vekst i kulturnæringen.

Vi vil særlig understreke viktigheten av følgende tiltak:

- Støtteordninger og stipend som gir langsiktighet og forutsigbarhet for både skapende og utøvende musikere innen populærmusikken.
- Dagens stimuleringsordninger basert på produksjon og lansering av CD-plater må tilpasses den nye digitale virkeligheten. Det bør vurderes hvordan tilskudds- og stipendordninger rettet mot innspilling kan justeres etter dagens markedsvirkelighet, og med tydeligere skille mellom profesjonelle satsinger og amatørvirksomhet.
- Økt globalisering og lav norskandel på innspilt musikk i Norge i den nye digitale utviklingen gjør at det er et økt behov for kunnskap om, og støtte til markedsføring av norsk musikk.
- Det må settes krav til nasjonalt repertoar på radio, også på DAB
- Ordninger som støtter prosjekter med potensial for å lykkes både kunstnerisk og økonomisk i internasjonale markeder må styrkes. Spesifikt gjelder dette Utenriksdepartementets midler for kulturprosjekter og reisestøtte.

- I revisjonsarbeidet av Åndsverkloven er det spesielt viktig at loven tilpasses den digitale utviklingen. En ufravikelig rett til rimelig vederlag må innføres, urimelige avtaler må kunne sensureres og vederlagsretten for videresending og tredjepartsutnyttelse må vernes.
- Musikere er avhengige av gode øvingsmuligheter og fremføringsmuligheter. Vi vil derfor understreke viktigheten av en kulturpolitikk som sørger for at vi har et levedyktig og mangfoldig arrangørmiljø av både festivaler og helårsarrangører.

GramArt stiller gjerne opp dersom departementet ønsker å diskutere utvikling av musikknæringen og styrking av musikkfeltet.

Med vennlig hilsen

Tonje Kaada
Kst daglig leder, GramArt